

लालबन्दी नगरपालिका
नीति, कार्यक्रम तथा बजेट, ०७४/०७५

नगरसभाबाट पारित मिति :- २०७४/०९/२६

लालबन्दी नगरपालिका
लालबन्दी, सर्लाही
२ नं. प्रदेश, नेपाल

**नगर उप प्रमुख श्री शान्ती कुमारी लामाद्वारा
मिति २०७४/०८/२६ गते लालबन्दी नगरपालिकाको पहिलो
नगर सभा बैठकमा प्रस्तुत आ.ब. २०७४/०७५ को
नीति, कार्यक्रम तथा बजेट**

नगरसभाबाट पारित मिति : २०७४/०९/२६

आदरणीय सभाध्यक्षज्यू एवं सभासदज्यूहरू,

१. यस लालबन्दी नगरपालिकाको पहिलो नगर सभाको बैठकमा यस नगरपालिकाको तर्फबाट तथा मेरो व्यक्तिगत तर्फबाट हार्दिक स्वागत गर्न चाहन्छु । यस गरिमामय नगरसभाको सदस्यको रूपमा निर्वाचित हुनु भएका सम्पूर्ण सदस्यज्यूहरूलाई हार्दिक वधाई दिँदै यहाँहरूको सफल कार्यकालको शुभकामना समेत व्यक्त गर्न चाहन्छु ।
२. संभवतः नेपालमै सबैभन्दा बढी गोलभेडाँ लगाएत तरकारी उत्पादन गरी चर्चामा रहेको पूर्व-पश्चिम लोकमार्गमा अवस्थित लालबन्दी, सर्लाही जिल्लाको उत्तरतर्फको एउटा सुन्दर नगरी हो । कला, संस्कृति र रहनसहनमा सहिष्णु रहँदै किम्वदन्तीमा विभिन्न अर्थ लगाएतापनि शब्दानुवाद गर्दा लालको अर्थ रातो तथा बन्दीको अर्थ बन्द गरिएको स्वरूपबाट यस स्थानको नाम लालबन्दी अथवा गोलभेडाको उत्पादन बढी हुने स्थलको रूपमा चिनिने र हाल व्यापारिक क्षेत्रको रूपमा समेत विकास हुँदै गरेको छ।
३. आधुनिक नेपालको सन्दर्भमा चर्चा गर्दा नेपालको एउटा विशिष्ट पहिचान बनाएको लालबन्दी, केन्द्रिय राजधानीबाट केहि टाढा भएपनि पहाड र तराईको मध्यविन्दु अवस्थित एउटा शान्त, प्रदुषणरहित, हरीयालीयुक्त सहर भनेर चिनिन्छ । २०६८ को जनगणनामा ५९,३,९५ जनसंख्या रहेको यो सानो सहरले विगत देखि नै विकासमा अलग्गै पहिचान निर्माण गरेको छ । लगानीलाई केन्द्रित गरी आगामी दिनमा आवश्यक संरचनाहरू जस्तै विश्वविद्यालय, अस्पताल तथा सामुदायिक खानेपानी आयोजना निर्माण एवं संचालन गर्न सकिने सम्भाव्यता रहेको छ ।
४. लालबन्दीलाई आजको अवस्थामा पुऱ्याउन यसलाई माया गर्ने कयौँ अग्रज तथा समाजसेवीहरूको पसिना बगेको छ । हामी वहाँहरू सबै प्रति ऋणी छौँ । साविकको नेत्रगंज, रानिगंज, नारायणखोला, परवानपुर यसै लालबन्दीमा गाभिएर आज २३८.५ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा विस्तारित तथा १७ वडामा भौगोलिक विभाजन गरी एउटा ठूलो र फराकिलो परिवार बन्न पुगेको छ । आज यो नगर विविध संभावना, अवसर र चुनौतिहरूका बीचमा उभिएको छ । प्रज्ञा, शक्ति र एकतामा जोड दिँदै आगामी बाटो तय गर्ने प्रण गरेको लालबन्दी, समृद्ध भविष्यको बीचमा उभिइरहेको छ । यस नगरपालिकाको जननिर्वाचित उपप्रमुखको रूपमा आज पहिलो नगर सभामा यहाँहरूको बीचमा उभिदा म आफुलाई शौभाग्यशाली ठानी रहेको छु ।
५. आज यस गरिमामय सभामा उभिएर आगामी आर्थिक वर्षको नीति, कार्यक्रम तथा वजेट पेश गर्दै गर्दा म नेपालका सम्पूर्ण वलिदानीपूर्ण आन्दोलनहरूमा आफ्नो अमूल्य प्राण उत्सर्ग गर्ने ज्ञात अज्ञात सहिदहरू प्रति हार्दिक श्रद्धासुमन अर्पण गर्दै सोही आन्दोलनका घाईतेहरूको शिघ्र स्वास्थ्यलाभको कामना गर्न चाहन्छु ।
६. जनप्रतिनिधिमूलक यस निकायमा १९ वर्ष पछि सम्पन्न भएको निर्वाचनबाट १४ वर्षको अन्तरालमा प्रतिनिधिको रूपमा चुनिएर काम थालनी गरेको यो सुखदः अवसरमा हामीलाई आफ्नो अमूल्य मत दिई जिताउने सम्पूर्ण मतदाताहरूलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दै, जनप्रतिनिधि विहीनताको अवस्थामा समेत जनअपेक्षा वमोजिम कार्य सम्पादन गरी जनसहभागितामूलक पद्धतिबाट विकास निर्माण तथा

सेवा प्रवाहलाई निरन्तरता दिन सफल भएकोमा प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायतका सम्पूर्ण कर्मचारी मित्रहरूलाई हार्दिक धन्यवाद टर्क्याउन चाहन्छु ।

७. दुईवटा राष्ट्रिय राजमार्ग, प्रतिष्ठित क्याम्पस, विद्यालय, प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र लगायतका पूर्वाधार भएको, एउटा मध्यक्षेत्रको रूपमा फैलिएको लालबन्दीलाई प्रदेश नं. २ को राजधानीको रूपमा विकास गर्न सकिने प्रबल संभावना रहेकोले, सरोकारवालाहरू सवै समक्ष यसै मञ्च मार्फत प्रस्ताव राख्दै, त्यस दिशामा अगाडि बढ्न म यहाँहरू समक्ष प्रण गर्न चाहन्छु । सामाजिक सद्भाव र सहिष्णुताको वेजोड उदाहरणको रूपमा रहेको लालबन्दीको उक्त प्रस्ताव शहर्ष स्वीकृत गर्न यस प्रदेशका सवै सरोकारवाला निकायहरूलाई हार्दिक अनुरोध समेत गर्न चाहन्छु ।
८. यस महत्वपूर्ण अवसरमा, केही अत्यन्तै गंभिर तथा सान्दर्भिक विषयहरूमा म यहाँहरूको ध्यानाकर्षण गराउन चाहन्छु ।
- ८.१. स्थानीय तहको सहज संचालनको लागि अनिवार्य मानिएको स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ यसैगरी प्राकृतिक स्रोत तथा वित्तीय आयोग संग सम्बन्धित कानून कार्यान्वयनमा आएको तर सो संग सम्बन्धित अन्य आवश्यक कानूनहरू अबै सम्म परिमार्जन हुन नसकेको कारणले जनअपेक्षा वमोजिम कार्य प्रभावकारी बनाउन सकिएको छैन । अतः म यसै सभा मार्फत सम्बन्धित निकायको गंभिर ध्यानाकर्षण गराउन चाहन्छु ।
- ८.२. नगरपालिकाहरूले विगतमा रजिष्ट्रेशन शुल्क, सवारी साधन कर तथा वहाल कर संकलन गर्ने तथा राजश्व बाडफाड मार्फत प्राप्त गर्ने गरेकोमा उक्त करहरू नेपालको संविधानको अनुसूचीहरू मार्फत स्थानीय तह, प्रदेश तथा केन्द्र समेतको अधिकार क्षेत्रमा पर्ने भै संकलित रकमको बाडफाडको खाका एकिन हुनु पर्नेमा त्यस्तो भै सकेको छैन । नेपालको संविधान, २०७२ ले स्थानीय तहलाई दिएका महत्वपूर्ण राजश्व परिचालनका यि शिर्षकहरूबाट परिचालित रकमको के कति अंश नगरपालिकाले पाउने हो भन्ने नै एकिन गर्न नसकिएकोले वार्षिक बजेटको सीमा निर्धारणमा नै अलमल हुन गएको छ ।
- ८.३. नगरपालिकाहरूले विगतमा उठाएको वहाल कर, यदि त्यसै अनुपातमा मात्रै नगरपालिकाले प्राप्त गर्ने, यसै गरी सवारी साधन कर विगतकै जस्तो गरी असूली गर्ने तथा रजिष्ट्रेशन वापतको रकम विगतकै अनुपातमा बाडफाड हुने हो भने नगरपालिकाको स्वायत्तता ब्यवहारमा कार्यान्वयन गर्न सकिदैन भनी यसै बजेट वक्तव्य मार्फत नेपाल सरकार तथा सम्बन्धित संसद्मा ध्यानाकर्षण गराउन चाहन्छु । यसले सिंहदरवार गाउँ गाउँमा पुगेको भनी जनतामा दिलाईएको विश्वास भ्रममा परिणत हुनु जाने तर्फ सवैको गंभिर ध्यानाकर्षण गराउन चाहन्छु । ति तीनवटै करको बाँडफाड गर्दा नगरपालिकाको अंश कम्तिमा पचास प्रतिशत गरिनु पर्ने स्पष्ट अडान समेत यसै गरिमामय सभामार्फत राख्न चाहन्छु ।
- ८.४. नगरपालिकाको स्वदेशी तथा विदेशी दातृ निकाय तथा वित्तीय संस्था संग ऋण लिन सक्ने कानूनी प्रावधानलाई मध्यनजर राख्दै तथा आन्तरिक स्रोत परिचालनको घाटा बजेट प्रस्ताव गरिएको छैन । समय क्रममा अनुमानका आधारमा यस प्रदेश नं. २को स्थानीय तहको निर्वाचन तेश्रो चरणमा भै आर्थिक वर्षको आधा अवधिमा रहेको ब्यहोरा यस सभालाई जानकारी गराउन चाहन्छु ।

८.५. सार्वजनिक पूर्वाधार, खुल्ला क्षेत्र तथा खेलकुद तथा मनोरञ्जन स्थलको व्यवस्थापन नगरपालिकाको प्रमुख दायित्व हो तर जग्गाको उपलब्धता तथा व्यवस्थापन यसको पहिलो शर्त हो । सार्वजनिक जग्गाको व्यवस्थापनको जिम्मा नगरपालिकाहरूले प्राप्त नगरेमा जनताको अपेक्षा बमोजिमको विकास निर्माण गर्न सम्भव देखिँदैन । जग्गा खरिद गरी यस्ता पूर्वाधार निर्माण गर्न निकै महँगो हुन जान्छ । नगरपालिकाको आफ्नो विकास निर्माणमा सार्वजनिक जग्गाको उपयुक्त ढंगले प्रयोग एवं व्यवस्थापन गर्न जरुरी रहेको विषय उठाउन चाहन्छु ।

आदरणीय सभाध्यक्षज्यू एवं सभासदज्यूहरू,

९. अव म आ.व. ०७३/७४ को प्रगति समिक्षा संक्षेपमा प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहान्छु :

- ९.१. आ.व २०७३/७४ मा आन्तरिक आय, लागत सहभागिता, राजश्व वाँडफाँड लगाएत गरि रु. १ करोड, ७७ लाख, ४९ हजार ५४०।८१ तथा बाह्य आम्दानी रु.१६ करोड, ४२ लाख, ३ हजार, ०७२।१६ समेत गरी कुल रु. १८ करोड, १९ लाख, ५२ हजार, ६१२।९७ को बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरीएको थियो। आर्थिक वर्ष सम्पन्न भइसकेको कारणले यथार्थ आम्दानी तथा यथार्थ खर्चको विवरण आन्तरिक आय तर्फ अनुमानित ९.७५ प्रतिशत तथा बाह्य आय तर्फ ९०.२५ प्रतिशत संकलन भएको, साथै खर्च तर्फ आर्थिक वर्षको मसान्त सम्म चालु खर्च ४४.३२ प्रतिशत तथा पूँजीगत खर्च ४७.३७ प्रतिशत भएको विवरण पेश गर्न चाहन्छु ।
- ९.२. सीमित स्रोत तथा साधन हुने हाम्रो जस्तो निकायमा पूँजीगत खर्च न्यून हुनु अत्यन्त दुःखद विषय हो । प्राय सम्पूर्ण कार्य उपभोक्ता समिति मार्फत हुने भएतापनि समयमै सम्भौता नहुने, लागत सहभागीता जुटाउन कठिनाई तथा समयमै फर्स्यौट नगर्ने प्रवृत्तिका कारण आशातित प्रगति हासिल गर्न सकिएको अवस्था छैन । निर्माण व्यवसायी मार्फत गरिने कार्यमा पनि निर्माण व्यवसायीको काम ओगट्ने तर काम नगर्ने प्रवृत्ति, तथा निर्माण सामग्रीको अभाव, एवं छिट्टो शुरु भएको मनसुन समेतको कारणले यस्तो परिस्थिति पर्न गएको छ । यसलाई गंभीर रूपमा मनन् गरी आगामी दिनमा जनप्रतिनिधिहरू समेत परिचालित भै प्रभावकारी अनुगमन गर्दै पूँजीगत खर्चमा उल्लेख्य प्रगति गर्ने आशा तथा विश्वास दिलाउन चाहन्छु ।
१०. वित्तिय अनुशासन तर्फ विचार गर्दा समिक्षा अवधिमा कुल पेशिक बेरुजु रु. ७१ लाख ५३ हजार २६२ कायम रहेकोमा चालू आ.व फर्स्यौट हुने क्रममा देखिन्छ, भने सामाजिक सुरक्षा भत्ताको ढिलो निकासी तथा योजनाहरूमा लिएको पेशकी समयमा फर्स्यौट नभएर ठूलै रकम पेशकी बेरुजु बाँकी रहने अवस्था देखिएको छ । चालू आर्थिक वर्षको आय व्ययको लेखा परिक्षण महालेखा परिक्षकको कार्यालयबाट सम्पन्न हुने संबैधानिक प्रावधानले गर्दा आगामी दिनमा आर्थिक अनुशासन कायम गर्ने कुरामा सुधार आउने र कार्यालयका सम्बन्धित शाखा तथा कर्मचारीको क्षमता विकास हुन जाने अपेक्षा लिएकोछु । यसका अलवा, जनप्रतिनिधिहरूले भ्रष्टाचारमा शुन्य सहनशीलताको नीति लिने प्रण गरेको कारणले समेत वित्तिय अनुशासनमा सुधार आउने कुरामा म विश्वस्त छु ।

आदरणीय सभाध्यक्षज्यू एवं सभासदज्यूहरु,

११. आ.व. ०७४/७५ को वजेट तर्जुमा गर्दा देहायका विषयहरुलाई प्रमुख नीतिगत मार्गदर्शनको रूपमा अवलम्बन गरिएको छ :

- नेपालको संविधान, २०७२ ले निर्देशित गरेको स्थानीय तहको काम, कर्तव्य तथा अधिकार सम्बन्धी विषय तथा प्राथमिकताहरु ।
- नेपालको संविधान, २०७२ को अनुसूची ८ तथा ९ ले स्थानीय तहको लागि तोकेको राजस्व परिचालन सम्बन्धी खाका, खर्च जिम्मेबारीको क्षेत्र, अन्तरसरकारी हस्तान्तरणको विषय तथा स्थानीय तहको ऋण संरचनाको स्वरूप ।
- स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को व्यवस्था एवं अनुशरण ।
- यस नगरपालिकाको निर्वाचनमा जनतासंग मत माग्दा व्यक्त गरेका प्रतिवद्धता पत्र तथा समय समयमा जनतासंग गरेका वचनवद्धताहरु ।
- चौधौं योजनाले निर्दिष्ट गरेका लक्ष्य एवं उद्देश्यहरु साथै दिगो विकासको रणनीतिले अड्गीकार गरेका तथ्य, सुचक एवं प्राथमिकताहरु ।
- नेपाल सरकार, अर्थ मन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग, सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, एवं जिल्ला समन्वय समिति, सर्लाहीबाट प्राप्त मार्गदर्शन एवम् निर्देशनहरु तथा सुझावहरु ।

१२. अब म हामीले आगामी वर्षको लागि प्रस्ताव गरेको आय व्ययको खाका र हामीले उच्च प्राथमिकता दिएका केही विषयहरुको बारेमा प्रकाश पार्न चाहन्छु :

१२.१. व्यवस्थापिका संसद्मा प्रस्तुत चालु आर्थिक वर्षको वजेट वक्तव्यका साथ प्राप्त भएको वित्तीय समानीकरण अनुदान **३० करोड, ९७ लाख, ५८ हजार** तथा सशर्त अनुदान **१९ करोड, ७१ लाख, २२ हजार** अनुदान रकम प्राप्त भएको ब्यहोरा यस सभालाई जानकारी गराउन चाहन्छु । यसै गरी सोही वजेट वक्तव्यको विभिन्न बुँदाहरुमा स्थानीय तहमा हस्तान्तरण हुने भनिएका कार्यक्रमहरुको लागि सोही बमोजिम सशर्त अनुदान तथा समानीकरण अनुदानमा रकम समायोजन गरिएको देखिएको छ । यसको अलावा वजेट वक्तव्यमा नगरपालिकाको हकमा कुनै पनि विषयगत कार्यालयले कार्यान्वयन गर्ने एक करोड भन्दा सानो वजेटका कार्यक्रमहरु नगरपालिकामा हस्तान्तरण हुने र नगरपालिकाले माग गरेमा सोही कार्यालयहरुले प्राविधिक सहायता उपलब्ध गराउने भनीएका कार्यक्रम के कति हस्तान्तरण भै आउदछन् तथा यसले नगरपालिकाको वजेट सिलिङमा के कस्तो प्रभाव पार्छ भनी आज एकिन साथ वताउन सकिने अवस्था रहेन ।

१२.२. सशर्त अनुदान स्वरूप प्राप्त **रु. १९ करोड, ७१ लाख, २२ हजार** बाट संचालन गरिने कार्यक्रमहरु तथा त्यसको लागि लाग्ने लागत समेत एकिन गरी विविध कार्यक्रमहरु निक्षेपित भै आएको सन्दर्भमा उक्त कार्यक्रमहरुलाई हुवहु स्वीकृत गरिएको छ ।

१२.३ आन्तरिक आय तर्फ चालु आ.व.मा आम्दानी **रु.२ करोड, ३२ लाख** हुने अनुमान गरेको छु । उक्त रकमबाट समेत योजना एवं कार्यक्रम संचालन गर्न प्रस्ताव गरेको छु ।

- १२.४ विगत आ.व. देखि यस नगरपालिकामा विभिन्न नाममा स्थापित कोषका रकमहरु आवश्यक कार्यविधि बनाई संचालन गर्न प्रस्ताव गरेको छु ।
- १२.५. नेपाल सरकारबाट समानीकरण अनुदान तर्फ समावेश भएका सम्पूर्ण कार्यक्रमहरुको लागि स्रोतको व्यवस्थापन गर्न एकमुष्ट रुपमा रु. ३० करोड, ९७, लाख, ५८ हजार र गत आ.व.को संचित रकम रु.१ करोड, ३४ लाख, ४४ हजार ७६५।०८ गरी जम्मा रु.३२ करोड, ३२ लाख, २ हजार, ७६५।०८ रकम विनियोजन प्रस्ताव गरेको छु ।
- १२.६. विगतका वर्ष देखि संचालनमा रहेको तेश्रो साना शहरी खानेपानी परियोजनालाई यथासक्य छिटो सम्पन्न गराउन पहल गरिनेछ ।
- १२.७. आय आर्जन गर्ने प्रकृतिका नयाँ व्यापारिक भवन (Business complex), बस पार्क लगायतका संरचनाहरु नगर विकास कोषको ऋण सहयोगमा सम्पन्न गर्ने नीति लिइएको छ । यस प्रयोजनको लागि आवश्यक पर्ने ऋण प्रस्ताव गर्ने सोच बनाएको छु । यसैगरी नगर विकास कोष संग यस अघिको सम्झौता अनुसार उक्त कोषबाट छुट्टै रु. ६० लाख भवन निर्माणका लागि र सडक कालोपत्रे गर्न ६० लाख ऋण परिचालन गरीने तथा यस कार्यको लागि नगरपालिकाको तर्फबाट आवश्यक रकम लागत सहभागिता प्रस्ताव गरेको छु ।
- १२.८. लालबन्दी नगरपालिकाका प्रत्येक वडा कार्यालयहरुलाई सामान्य सडक, सडक वृत्ति, तथा अन्य आकस्मिक मर्मतका कार्यहरु तथा तत्काल आवश्यक पर्ने खालका साना योजनाहरु संचालन गर्न एवं वडा कार्यालयले प्राथमिकता तोकेका क्षेत्रहरुमा योजना संचालन गर्ने गरी प्रति वडा रु. ७५ लाखका साथै नगरस्तरबाट समेत बजेटको व्यवस्था मिलाएको छु । उक्त रकम प्रशासनीक खर्च वाहेकको विकास बजेट हो । विकासलाई समानुपातिक, समन्यायिक तथा सन्तुलित बनाउन योजना तथा कार्यक्रमहरु समावेश गरी बजेटको वाडफाड मिलाएको छु ।
- १२.९. लालबन्दी नगरपालिका बहु साँस्कृतिक नगर हो । हाम्रा संस्कृतिहरु मूर्त मात्रै छैनन् अमूर्त पनि छन् । विभिन्न जात जाति, जनजाति तथा भाषा भाषीका आफ्नै मौलिक सास्कृतिक धरोहरहरु छन् । यिनिहरुको संरक्षण, विकास तथा प्रवर्धन गर्नु हामी सबैको साझा कर्तव्य हो । यसको लागि आवश्यक रकम प्रस्ताव गरेको छु ।
- १२.१०.समग्र खेलकुदका कार्यक्रमहरु संचालन गर्न, खेलकुदका पूर्वाधारहरु निर्माण गर्न तथा प्रतियोगिताहरु आयोजना गर्न सघाउने समेतका खेलकुद सम्बद्ध कृयाकलाप संचालन गर्न रु ४१ लाख २० हजार खर्च प्रस्ताव गरेको छु ।
१३. अवलम्बन गरिएका महत्वपूर्ण तथा मार्गदर्शक नीतिहरु : आगामी आ.व.को बजेटतर्जुमा गर्दा लिइएका महत्वपूर्ण क्षेत्रगत नीतिहरु यसप्रकार छन् :
- १३.१.पूर्वाधार विकास क्षेत्रका नीति तथा कार्यक्रमहरु :
- १३.१.१. तिव्र सहरीकरणलाई व्यवस्थापन गर्न, पूर्वाधार संरचनाहरु सोही वमोजिम निर्माण गर्न एवं लालबन्दीको आर्थिक विकासमा टेवा दिन लालबन्दी नगरक्षेत्र भित्र चक्रपथ रेखांकन कार्य अघि बढाउन प्रस्ताव गरिएको छ ।

- १३.१.२. लालबन्दी नगरका विभिन्न सार्वजनिक यातायातको रुट निर्माण गरी सार्वजनिक यातायात सञ्चालनको पहल गरिनेछ ।
- १३.१.३. नगरपालिकालाई उज्यालो अभियानको रूपमा अगाडि बढाईने छ । यसैगरी ग्रामीण विद्युतिकरणलाई प्राथमिकता दिईनेछ । सौर्य सडक वत्ति तथा ग्रामीण विद्युतिकरणको लागि एकमुष्ट रु ५८ लाख प्रस्ताव गरेको छु ।
- १३.१.४. जुनसुकै शिर्षकबाट बजेट विनियोजन गरिएको भएतापनि जुन आर्थिक वर्षको लागि बजेट विनियोजन गरिएको हो, सोही आर्थिक वर्षमा आयोजना सम्पन्न गरिसक्नु पर्ने नीति लिइनेछ । आ.व. को चैत्र मसान्त सम्म सम्भौता गरी कार्यान्वयन अधि नवढेका उपभोक्ता समिति मार्फत संचालन गरिने योजनाहरूलाई रकमान्तर गर्ने नीति लिइने छ ।
- १३.१.५. नगरपालिकाका वडा केन्द्र तोकि सबै वडा केन्द्रहरू सम्म क्रमशः कालोपत्रे सडक निर्माण गरिनेछ । नगरस्तरीय सडकहरूलाई बाढ्ने महिना सवारी साधन चल्ने गरी स्तरोन्नति गरिनेछ । यथा सम्भव सबै गाउँ, बस्तीहरूमा सडक सञ्जाल पुऱ्याइनेछ ।
- १३.१.६. मुख्य सार्वजनिक स्थलहरूमा सार्वजनिक शौचालयको ब्यवस्था गरिनेछ । सिङ्गो नगरलाई खुल्ला दिसामुक्त गराइनेछ । तेश्रो साना शहरी खानेपानी आयोजनाको क्षेत्र बाहिर खानेपानी आयोजना संचालन गर्न आवश्यक रकम प्रस्ताव गरेको छु ।

१३.२. फोहरमैला ब्यवस्थापन, वातावरण तथा प्रकोप ब्यवस्थापन क्षेत्रका नीति तथा कार्यक्रमहरू:

- १३.२.१. नगरक्षेत्रको फोहोरमैलाको दिगो ब्यवस्थापनका लागि ब्यवस्थित ल्याण्डफिलसाइटको पूर्वाधार निर्माण गरिनेछ । फोहोर मैला ब्यवस्थापन, वातावरण संरक्षण एवं प्रकोप ब्यवस्थापन गर्न रु.३६ लाख प्रस्ताव गरेको छु ।
- १३.२.२. विपद् ब्यवस्थापनको लागि संस्थागत संरचनाहरू सुदृढ गर्दै संभावित विपद् जोखिम पहिचान गरी पूर्वतैयारीको लागि आवश्यक कार्य गरिनेछ । आपतकालीन खोज, उद्धार तथा राहत र पुर्ननिर्माणका लागि आवश्यक प्रबन्ध गरिनेछ । विपत्को समयमा प्रयोग गरीने कोष खडा गरीने छ । आगामी आ.व.मा यस कोषमा नगरपालिकाको तर्फबाट रु. १० लाख विनियोजन गरिएको छ। ब्यवसायिक सामाजिक उत्तरदायित्व अन्तर्गत निजी क्षेत्र, गैर सरकारी क्षेत्र र अन्य सरकारी निकायहरूलाई पनि यस कोषमा योगदान गर्न प्रेरित गरिने छ ।

१३.३. स्थानीय आर्थिक विकास संग केन्द्रीत नीति तथा कार्यक्रमहरू

- १३.३.१. खेतीयोग्य भूमिमा सिंचाई सुविधा विस्तारको लागि स्थायी श्रोतहरूको पहिचान तथा विकास गरिनेछ । सिंचाईको ब्यवस्थापनका लागि प्लाष्टिक पोखरी, आकासे पानी संकलन, स्प्रिंकल तथा थोपा सिंचाई जस्ता उपयुक्त प्रविधिहरूको विस्तार गरिनेछ । समग्र सिंचाईका कृयाकलाप संचालन गर्न रु. १ करोड विनियोजन गरेको छु ।
- १३.३.२. कृषिजन्य उत्पादनहरूको उपयोग गर्ने क्रममा सस उद्योग एवं सुरक्षित भण्डारणका लागि चिस्यान केन्द्र निर्माणमा निजी क्षेत्र र सहकारीहरूलाई प्रेरित गरिनेछ ।
- १३.३.३. नगरपालिकाका विभिन्न सम्भाव्य क्षेत्रहरूमा अर्गानिक तरकारी पकेट क्षेत्रको रूपमा अगाडि बढाइनेछ । अर्गानिक खेति गर्न चाहने कृषक समुह वा सहकारीहरूलाई आवश्यक सहयोग पुऱ्याईनेछ ।
- १३.३.४. आधुनिक पशु वधशाला स्थापना र निर्माण गर्न मासु व्यवसायीहरूको सहकारी निर्माण गर्न प्रेरित गरिने छ । यस्तो सहकारीमा नगरपालिकाले आवश्यक पूर्वाधार तयार गर्दै सहयोग प्रदान गर्नेछ ।

- १३.३.५. लालबन्दीलाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गर्न स्थल पहिचान गर्दै कार्य अधि बढाईनेछ । यसको लागि नपाबाट आवश्यक सहयोग उपलब्ध गराइने छ ।
- १३.३.६. कवि सम्मेलन तथा साहित्यिक गोष्ठीहरु समेत आयोजना गर्न नगरपालिकाले तत् क्षेत्रका संघ संस्थासंग साभेदारी गर्नेछ । त्यसैगरी, पत्रकारहरुको क्षमता विकास गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ ।
- १३.३.७. नगरक्षेत्रको ऐतिहासिक, धार्मिक तथा पुरातात्विक सम्पदाहरुको उजागर र संरक्षण गरी पर्यटकीय नगरको रूपमा राष्ट्रिय पहिचान बनाउँदै लालबन्दीलाई पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकसित गरिनेछ ।
- १३.३.८. जलकेश्वर मन्दिर हुँदै डावरी डाँडासम्म व्यवस्थित पर्यटकीय मार्ग निर्माण गरिनेछ । सो क्षेत्रमा आवश्यक शौचालय, विश्रामस्थल, सूचनापाटी, पर्यटकीय नक्सा निर्माणगरिनेछ । यसको लागि रु. ३० लाख प्रस्ताव गरेको छ ।
- १३.३.९. ऐन नियमावली बनाई सहकारी संघ संस्थाहरुको दर्ता नविकरण नियमन गरिने छ । नागरिकहरुको बैंक तथा सहकारीहरुमा सहज पहुँचको लागि आवश्यक नीति बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
- १३.३.१०. सहकारी क्षेत्रलाई आर्थिक समृद्धि, जनताको जीवनस्तर वृद्धि, कृषिको व्यवसायिकरण र रोजगारी अभिवृद्धिको माध्यमका रूपमा अगाडि बढाइनेछ ।

१३.४. सामाजिक विकास क्षेत्रका नीतिहरु :

- १३.४.१. नगर स्वास्थ्य केन्द्रको व्यवस्थापन, स्वास्थ्य चौकीहरुको सु संचालन, क्षमता विकास तथा महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविकाहरुको क्षमता विकासमा सहयोग पुर्याउने लगायत समग्र स्वास्थ्य क्षेत्रको विकासको लागि रु. ७० लाख, ५० हजार बजेट प्रस्ताव गरेको छ ।
- १३.४.२. नगरक्षेत्र भित्रका सबै बाल विकास केन्द्रहरु तथा निजी मन्टेश्वरीहरुको सुचिकृत र अनुगमन गर्ने पद्धति लागू गरिनेछ । हरेक सामुदायिक विद्यालयमा प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र तथा पूर्व प्राथमिक कक्षा सञ्चालन गर्न प्रोत्साहन गरिने तथा अग्रेजी माध्यमबाट शिक्षण गरिने व्यवस्था मिलाईने छ र ती केन्द्रहरुलाई बालमैत्री नगर स्थापनाको सूचक बमोजिम कृयाकलाप संचालन गरिने छ ।
- १३.४.३. लक्षित वर्गहरुलाई विकासको मूलप्रवाहमा ल्याउन सहजीकरणका लागि नगरपालिकामा विभिन्न समितिहरुको गठन गरिएकोछ । लक्षित वर्गको बजेट कार्यान्वयन र त्यसको अनुगमनमा यस्ता समितिको समेत परिचालन गरिनेछ ।
- १३.४.४. कलाकार, खेलाडि, श्रष्टा, संस्कृतिकर्मी, मिडियाकर्मी र सबै क्षेत्रका अगुवा र समाजसेवीहरुलाई सम्मानका साथ सामाजिक अभियानमा उत्प्रेरित गरिनेछ । राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय रूपमा लालबन्दीलाई चिनाउने यस्ता श्रष्टाहरुलाई उचित सम्मान गर्ने नीति लिईनेछ ।

१३.५. सेवा प्रवाह, संस्थागत विकास तथा सुशासन संग सम्बन्धित नीतिहरु :

- १३.५.१. नगरपालिकामा आवश्यक र उपयुक्त कानून, नियमावली, कार्यविधि तथा निर्देशिकाहरु तयार गरी नगरवासीहरुलाई सरल, सहज र प्रभावकारी सेवा प्रदान गरिनेछ ।
- १३.५.२. नगरको समग्र विकासमा सामुदायिक संस्थाहरु, गैरसरकारी क्षेत्र, सहकारीक्षेत्र, निजी क्षेत्र, अन्तराष्ट्रिय विकास साभेदारहरुसँग साभेदारी र सहकार्य गरिनेछ ।
- १३.५.३. वडा कार्यालयलाई नागरिकहरुको पहिलो र नजिकको सरकारको रूपमा विकास गरिनेछ । वडा कार्यालयहरुलाई भौतिक सुविधा सम्पन्न गरिदै लगिनेछ र आवश्यक जनशक्ति आपूर्ति गरिनेछ । प्रत्येक वडा कार्यालयहरुमा नागरिक वडापत्र राखिनेछ ।

- १३.५.४. नगरपालिकाबाट सम्पादन हुने हरेक आयोजना तथा कार्यक्रमहरूको सार्वजनिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, सामाजिक परीक्षण जस्ता कार्यहरूबाट पारदर्शिता एवम् स्थानीय सुशासन कायम गरिनेछ । गुनासो सुन्ने र समाधान गर्ने परिपाटीको विकास गरिनेछ । सार्वजनिक खरिद प्रक्रियालाई पारदर्शी र विश्वसनीय बनाइनेछ। ईबिडिड प्रणालीलाई कार्यान्वयन गरिनेछ । गुणस्तर मापदण्ड बनाई लागू गरिनेछ । विकास कार्यहरूको व्यवस्थित अनुगमन नीति तथा प्रणाली स्थापना गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।
- १३.५.६. नगरपालिकाका सम्पूर्ण निर्वाचित पदाधिकारीहरूको लागि आचारसंहिता बनाई लागू गरिने छ । निर्वाचित भए लगत्तै र कार्यकाल समाप्त भएपछि अनिवार्य सम्पत्ति विवरण बुझाउने कानूनी व्यवस्था कडाईका साथ पालना गरिनेछ ।
- १३.५.७. उपभोक्ता हित संरक्षण गर्न सम्बन्धित गठित समिति मार्फत सरोवारवालाहरू संग समन्वय गरेर उपभोक्ता शिक्षा, सूचना र बजार अनुगमनको व्यवस्था प्रभावकारी ढङ्गले लागू गरिनेछ । सबै पसलहरूमा मूल्यसूची राख्न अनिवार्य गर्ने तथा मूल्य र गुणस्तरको नियमित अनुगमन गरिने छ ।
- १३.५.८. नगरपालिकाबाट सम्पादन हुने न्यायप्रणालीलाई सरल, सहज र सबैको पहुँचमा पुर्याइनेछ । वडाहरूमा मध्यस्थता र सामुदायिक मेलमिलाप केन्द्रको स्थापना गर्दै उनीहरूको क्षमता विकास र परिचालन गरिनेछ । नगरको उप प्रमुखको संयोजकत्वमा गठन हुने न्यायिक समितिलाई श्रोत साधनयुक्त बनाईनेछ ।
- १३.५.९. नगरपालिकाका कर्मचारीहरूले खाई पाई आएको सुविधा श्रम कानूनले तोकेको न्यूनतम दर कायम गर्दै पारिश्रमिकको व्यवस्था गर्ने प्रस्ताव गरेको छु ।
- १३.५.१० लालबन्दी नगरपालिकाले विगतमा तर्जुमा गरेका कार्यविधि, निर्देशिका तथा नीतिगत निर्णयहरू नेपालको संबिधान, संघीय कानून, प्रदेश कानून तथा यस सभाबाट पारित नीति तथा कानूनी व्यवस्थासंग बाभिएको सम्म स्वत वदर हुनेअन्यथा यथावत कार्यान्वयनमा रहने नीति प्रस्ताव गरेको छु ।

१३.६. भवन निर्माण, नक्सा पास, तथा भूमी व्यवस्थापन सम्बन्धी नीतिहरू

- १३.६.१. नगरपालिका क्षेत्र भित्रका सार्वजनिक, पति, ऐलानी जग्गाहरूको संरक्षण गर्ने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ । नगरपालिका क्षेत्रमा रहेको सार्वजनिक जग्गाहरू नगरपालिकाको स्वामित्वमा ल्याउनको लागि सबैको सहयोग प्राप्त हुने अपेक्षा लिइएको छ ।
- १३.६.३. नगरपालिका क्षेत्र भित्र सार्वजनिक जग्गाको प्रयोग कुन सामाजिक संस्थाले कहिले देखी के प्रयोजनको लागि गरेका छन्, त्यसको लगत तयार पारिने छ ।
- १३.६.६. यस नगरपालिकामा न.पा. बने पश्चात बनेका घरहरूको पनि पुरानो बाँकी छुट भन्दै अभिलेखिकरणमा आउने र सो गर्दा न्यून दस्तुरबाट उन्मुक्ति लिने र मापदण्ड मिचेको अवस्था समेत देखिएकोले त्यस्ता कार्यलाई निरुत्साहित गर्न र घरनक्सा पास अनिवार्य गराउन साविक लालबन्दी नगरपालिकाका लागि अभिलेखिकरण हालसम्म पनि नगरेकालाई लाग्ने शुल्कमा जरिवाना वापत पचास प्रतिशत रकम थप गरि अभिलेखिकरण गर्न आवश्यक देखिएको छ ।

१३.७. राजश्व परिचालन सम्बन्धी नीतिहरू

- १३.७.१. श्रोत परिचालनलाई समतामुलक, प्रगतिशिल र न्यायपूर्ण बनाईने छ । सबै सरोकारवाला एवं करदाताहरूको सहभागितामा राजश्व अभिवृद्धि गरि कुल बजेटमा आन्तरिक आम्दानीको अंश बृद्धि

गरिदै लगिनेछ । घर वहाल कर, सवारी कर, व्यवसाय कर संकलनका क्षेत्रमा थप मेहनत गरी प्रभावकारी रुपमा स्रोत परिचालन गरिनेछ ।

१३.७.२. आगामी आ.व.मा करको दायरा विस्तार गरिने नीति लिइएको छ । यस्को लागि कर संकलनका अभियानहरु संचालन गरिनेछन् भने विभिन्न सरोकारवालाहरु संग गरिएको साभेदारी सम्झौताको समिक्षा र पूनरावलोकन समेत गरिनेछ ।

१३.७.३. नगरपालिकाको लागि भरपर्दो कर प्रणाली एकिकृत सम्पत्ति कर नै हो भन्ने मान्यतालाई स्वीकार गर्दै एकिकृत सम्पत्ति करको लागि गरिने जग्गाको मूल्याङ्कन, आगामी केही वर्ष पश्चात जग्गाको न्युनतम मूल्यांकन संग तादम्यता कायम गर्ने नीति लिईने छ । यसलाई स्थानीय स्रोतको मेरुदण्डको रुपमा विकास गरिने छ ।

आदरणीय सभाध्यक्षज्यू एवं उपस्थित महानुभावहरु,

१४. अब म आगामी आर्थिक वर्षको लागि हामीले प्रस्ताव गरेको खर्च व्यहोर्ने स्रोतहरुको वारेमा संक्षिप्तमा प्रकाश पार्न चाहन्छु :

१४.१. आगामी आ.व.०७४/७५ को लागि कुल आय निर्धारण गर्दा आन्तरीक आय रु.२ करोड, ३२ लाख, नेपाल सरकारबाट प्राप्त भएको समानीकरण अनुदानबाट रु. ३० करोड, ९७ लाख, ५८ हजार सशर्त अनुदान रु १९ करोड, ७१ लाख, २२ हजार, नगर विकास कोषको ऋण एवं अनुदान रकम रु.५४ लाख, सडक बोर्डबाट आउने सडक मर्मत खर्च रु. ३५ लाख, तथा बैङ्क मौज्दात (अ.ल्या.) रु. १ करोड, ३४ लाख, ४४ हजार तथा विभिन्न कोषमा मौज्दात रहेको रकम रु.७ लाख, ३७ हजार गरी जम्मा रु.५५ करोड, ३१ लाख, ६२ हजार रकमको कुल बजेट सीमा तयार गरिएको छ । उक्त कुल बजेटको चालु खर्च तर्फ विनियोजन भएको रकम रु.२८ करोड १ लाख (कुल व्ययको ५०.६४प्रतिशत), पुँजगत खर्च तर्फ रु.२७ करोड २५ लाख (कुल व्ययको ४९.२६ प्रतिशत) तथा वित्तिय व्यवस्थापन तर्फ रु.५ लाख (कुल व्ययको ०.०९ प्रतिशत) रहेको छ । सशर्त अनुदानको रकमबाट संचालन गरिने कृयाकलापहरु तोकिए बमोजिमनै खर्च गर्ने व्यवस्था मिलाएको छु ।

१४.२. माथि पेश गरेको आय विवरणमा जनसहभागिता बापतको योगदान समाविष्ट गरेको छैन ।

आदरणीय सभाध्यक्षज्यू एवं सभासदज्यूहरु,

१५. योजनाको तर्जुमा जस्तै यसको कार्यान्वयन पनि महत्वपूर्ण पक्ष हो । हामीले तर्जुमा गरेका कतिपय नीति तथा कार्यक्रहरु सम्पादन गर्न हाम्रो सहकार्य, साभेदारी तथा रचनात्मक सहयोगको आवश्यकता पर्दछ । अतः यस अवसरमा लालबन्दी नगरपालिकाको विकासमा प्रभावकारी भूमिका खेल्न सरकारी निकायहरु, निजी क्षेत्र, दातृ निकाय लगायत, अन्तर्राष्ट्रिय संघ संस्थाहरु, गैर सरकारी संघ संस्थाहरु, टोल विकास संस्थाहरु तथा अन्य सम्पूर्ण सरोकारवालाहरुलाई यसै मञ्चबाट हार्दिक अनुरोध गर्न चाहन्छु ।

१६. आज प्रस्तुत बजेट नगर सभाले स्वीकृत गर्नासाथ अविलम्ब यस लालबन्दी नगरपालिकाको वेव पेजमा अपलोड गरिने व्यहोरा निवेदन गर्दै बजेट तथा कार्यक्रमको पूर्ण विवरण, नगर विकास योजना तर्जुमाका प्रस्तुत आधार तथा लिइएको नीतिहरुको विस्तारित खाका समेटिएको वार्षिक नगर विकास

योजना समावेश पुस्तक यथाशीघ्र यहाँहरु समक्ष उपलब्ध गराउने बाचा समेत गर्दछु । योजना तर्जुमा आफैमा महत्वपूर्ण त हो नै तर यसको कार्यान्वयन हुन सकेन भने वाञ्छित प्रभाव छाड्न सक्दैन । अतः प्रस्तुत बजेट कार्यान्वयनमा सबै क्षेत्र र तहको पूर्ण सहयोग रहनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

१७. राजनीतिक दलहरुले स्वच्छ प्रतिस्पर्धा मार्फत निर्वाचनमा भाग लिई जनमत मार्फत आज हामी यो नगरपालिका संचालन गर्ने भूमिकामा आई पुगेका छौं । यो संगै राजनीतिक प्रतिस्पर्धा र आग्रह सकिएर अब हामी एउटै टिम भएका छौं । हाम्रा नीति तर्जुमा गर्दा ज्यादा भन्दा ज्यादा अन्तरकृया र सुभावा संकलन गरिएको थियो । अतः नगरपालिकाको सुसंचालनको लागि सबै राजनीतिक दलको रचनात्मक सहयोगको अपेक्षा लिदै आफ्नो तर्फबाट समेत पार्टीको नभई समग्र लालबन्दी र यहाँका जनताको साभा प्रतिनिधिको रुपमा सेवा गर्ने विश्वास यहाँहरुलाई दिलाउन चाहन्छु ।

१८. माथि उल्लेख गरिएको बुँदाहरुको विस्तृत तालिका यसै साथ संलग्न गरेको छु । मैले माथि प्रस्ताव गरेको कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्न विद्यमान कानूनको पालना एवं आर्थिक अनुशासन पालना हुने छ भनी मैले विश्वास लिएको छु ।

१९. अन्तमा,

आजको यस विशिष्ट अवसरमा हामी निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुलाई आफ्नो क्षेत्रमा आफै सहभागी भै जनताको माग एवं चाहना बमोजिमको बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने स्वर्ण अवसर उपलब्ध गराउँदै आवश्यक पर्ने उपयुक्त वातावरण एवं व्यवस्थापन मिलाईदिनु हुने विषयगत कार्यालय तथा नगरपालिकाका कर्मचारी मित्रहरु प्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु । प्रस्तुत बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने प्रकृत्यामा प्रत्यक्ष तथा परोक्षरुपमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने नगर कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरु, विषय क्षेत्रगत समितिका पदाधिकारीहरु, बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा समितिका सदस्यज्यू, विषयगत कार्यालयका प्रतिनिधिहरु, कर्मचारी साथिहरु एवं सम्पूर्ण नगरवासी दाजुभाई तथा दिदिबहिनीहरुमा हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

धन्यवाद

शान्ति कुमारी लामा
नगर उपप्रमुख
लालबन्दी नगरपालिका,
लालबन्दी, सर्लाही

ईति सम्बत् २०७४ साल पौष २६ गते रोज ४ शुभम् ॥